

יסחר מכר' במצוות

שותפות וערבות הדדית בין חלקי עם ישראל החלה לפני אלפי שנים, ובאה לידי ביטוי בין היתר בהסכם 'יששכר וזבולון' שנערך בין שני השבטים, וממשיך להתקיים עד ימינו.

מה התגלה בשביעי באוקטובר

בתי שלומדת בירושלים שלחה לי השבוע תמונה בה היא נראית קוטפת חסה. שאלתי אותה מה לה ולחסה? לא שלחנו אותה לישראל כדי לקטוף חסה?

מאז פרוץ המלחמה עזבו יותר משבעת אלפים עובדים זרים את ישראל, מהם אלפיים תאילנדים. מלך תאילנד קנה להם את הכרטיס על חשבוננו כדי שיחזרו לתאילנד. רוב הזרים עובדים בענף החקלאות, וכתוצאה מכך נכנס הענף למשבר קשה. את המחסור הזה ממלאים מתנדבים מכל רחבי הארץ. בעיקר סטודנטים, ואנשים שפרשו לגמלאות.

היא סיפרה שכל הכיתה נסעה ליום אחד למושב בדרום הארץ, לא רחוק מנתיבות, כדי לעזור בקטיף החסה. ואכן תוך כמה שעות הם קטפו וארזו את הכל וזה נשלח לחנויות. היא סיפרה עוד שהם גם הלכו לתרום דם. התור היה ארוך מאוד והקליניקה שבה תרמו את הדם לא הצליחה להשתלט על כמות התורמים. משכך הם היו צריכים לחזור למחרת כדי לזכות לתרום דם!

העורכים של רב המכר 'סטארט-אפ ניישן' פרסמו לאחרונה כתבה על המלחמה בישראל. בכתבה הם עושים אבחנה מעניינת וטוענים שנכון הדבר שהצבא נכשל בשבעה לאוקטובר, אבל מאידך, מה שהתגלה באותו יום זה כוח אדיר של ערבות הדדית, שותפות שהישראלים עצמם היו מופתעים ממנה.

שותפות וותיקה

השותפות הזאת, לא נולדה ב-75 שנים אחרונות אלא היא חלק מהדנ"א של העם היהודי. בפרשת השבוע ויצא מסופר על יעקב שצועד לחרן, פוגש את רחל ורוצה להתחתן איתה. הוא מציע ללבן לעבוד שבע שנים "ברחל בתך הקטנה", אולם כשמגיע יום החתונה לבן מחליף את רחל בלאה. בבוקר יעקב מגלה את הרמאות ולאחר דין ודברים עם לבן הוא מתחייב לעבוד עוד שבע שנים ובתמורה הוא מתחתן מיד עם רחל.

התורה ממשיכה לספר על הלידה הראשונה של לאה. היא ילדה בן וקראה לו

ראובן מלשון ראייה. לבן השני שמעון, השלישי לוי והרביעי יהודה, כי היא מודה לה' על כך שכבר קיבלה ארבעה בנים. ואז התורה מכריזה: "ותעמוד מלדת", היא לא ילדה יותר. עובר זמן, ובגלל שהיא עודדה את יעקב להתחתן עם שפחתה זלפה, הרי לאחר שזלפה ילדה שני בנים, לאה שוב זכתה לפרי בטן. היא נכנסה להריון וילדה את יששכר ומיד לאחריו את זבולון.

יששכר וזבולון שנולדו מאוחר יותר היו ילדים מאוד מיוחדים. מיששכר יצא שבט של דיינים וחכמים שעסקו באסטרונומיה וקביעת לוח השנה, ומזבולון יצא שבט של אנשי עסקים ממולחים שהצליחו במיוחד בסחר ימי. הם חיו ליד חוף הכנרת וגם לחוף הים התיכון והצליחו מאוד בענף הספנות.

חז"ל מספרים לנו ששני השבטים היו ביחסים טובים מאוד, והם עשו ביניהם שותפות. ההסכם היה ששבט זבולון שמצליח בעסקים יתמוך בשבט יששכר שמקדיש את חייו ללימוד התורה, ובתמורה חצי מהשכר של מצוות לימוד התורה של שבט יששכר יעבור לשבט זבולון.

לאנשים שלא שמעו על ההסכם הזה, ה'סחר מכר' במצוות נשמע מוזר. וכי איך אפשר למכור שכר רוחני של מצוה? אבל בהלכה נפסק במפורש שאדם שאין לו זמן ללמוד תורה מפני שהוא עסוק או שהוא לא יודע איך ללמוד, יש בעבורו פתרון [2] על ידי שהוא יתמוך באחרים שלומדים תורה "ותחשב לו כאילו לומד בעצמו" (יו"ד רמ"ו א, הגה). מי שרוצה יכול למצוא בגוגל טופס של 'הסכם יששכר וזבולון' שעליו חותמים שני הצדדים, הלומד והתומך.

גם עובד וגם מתנדב

אחד הארגונים הידועים מאוד בציבור הרחב ובפרט בישראל זה ארגון 'הצלה' שנמצא בכל שכונה יהודית בעולם שחיים בה אלפי יהודים ובמיוחד בישראל.

לאחרונה יצא לאור הספר '90 שניות, הסיפור האישי של אלי ביר ואיחוד הצלה' שבו מסופר על "איחוד הצלה ארגון מתנדבים לאומי" שמאגד למעלה מ-7,000 פרמדיקים למתן 'עזרה ראשונה' עד להגעת האמבולנס. הארגון עובד בשיטה של חברת Uber, ומה שמייחד אותה זה שהנהג שנמצא הכי קרוב אליך הוא זה שמגיע אליך מיד, תוך דקות ספורות. 'הצלה' המציאו את הרעיון הזה כדי להציל חיים. כשמתקבלת קריאה במוקד החירום הרפואי זה מיד מנותב למתנדב שנמצא הכי קרוב למקום, ותוך תשעים שניות! מישהו יהיה שם כדי להגיש עזרה ראשונה.

בספר החדש, מספר אלי ביר, מייסד 'הצלה' בישראל, שיום אחד הוא קיבל טלפון מאחד המתנדבים שסיפר לו שהוא פוטר מעבודתו. הוא נהג משאית שמובילה בשר ללקוחות, ובערב פסח כשהיה בדרכו לחלוקת בשר הוא קיבל קריאת 'הצלה'. המתנדב עזב הכל ורץ להציל יולדת שאחזה צירי לידה בדרך לבית הרפואה. הוא מיד נסע למקום, קפץ מהמשאית ורץ ליילד את האישה במכונית שבצידי הדרך. הוא נלחם על חייו של התינוק והצליח לייילד תינוק בריא. לאחר מכן הוא המתין עם בני הזוג עד להגעת אמבולנס שפינה אותם לבית-הרפואה. בינתיים בעל האיטליז קיבל טלפונים מלקוחות זועמים שתמהים איפה הבשר לפסח (וכידוע בערב פסח כולם לחוצים ודואגים שהם חס וחלילה יישארו ללא בשר לחג)

כשהתברר לבוס שהנהג שלו עסק במצות במקום למלא את תפקידו הוא החליט לפטר אותו. "אתה רוצה לעשות מצוות? אדרבה, אבל לא על חשבוניי". אלי ביר התקשר לבוס וניסה לדבר על ליבו אך ללא הועיל. הוא היה כל כך כעוס שהנהג עושה את זה פעם אחר פעם שהוא לא היה מוכן לשמוע דבר. בסופו של דבר אלי הציע שהם ילכו לרב ומה שהרב יפסוק הם יעשו. הרב שמע את שני הצדדים ופסק לטובת הבוס, הוא אמר: חובה על המעביד לתת לעובד זמן לתפילה, לאכילה ואולי אפילו למנוחה, אבל זה לא מחובתו לשלם לו כדי שהוא יעשה מצוות.

ואז הרב פנה אל הבוס ושאל אותו: "האם פעם הצלת חיים?". הבוס השיב בשלילה. "אני מפחד מדם". אלי קפץ: "אתה בעל איטליז ומפחד מדם?!". הוא הסביר ש"מראה של דם אדם יכול לגרום לי להתעלף". ואז הרב הציע: תעשו ביניכם הסכם 'יששכר וזבולון'. הרי המשנה אומרת ש"המציל נפש אחת מישראל כאילו הציל עולם מלא" (סנהדרין ד,ה). לך הרי אין את ההזדמנות להציל חיים, תעשה הסכם עם הפועל שלך, שכל פעם שהוא מציל חיים אתה חולק איתו את הזכות והשכר של המצווה חצי חצי.

לשמע הדברים אורו עיניו של המעביד. זאת הייתה הצעה שהוא לא יכול היה לסרב לה, שכן זכות של הצלת חיים אין נעלה מכך. המעביד אמר שהוא מסכים בתנאי שהוא חולק בשכר של הצלת נפשות של העובד לא רק אם זה קורה בשעת עבודה אלא גם אם הוא מציל חיי אדם בזמן הפנוי שלו.

הפועל לא אהב את הרעיון הזה והתפתח משא ומתן בין העובד והמעביד. בסוף הם חתמו על הסכם שעל הצלת חיים בשעות העבודה הבוס יקבל 50 אחוז מהמצווה, אבל אם זה יקרה לאחרי שעות העבודה הוא יקבל רק 25 אחוזים מהמצווה. מאז אותו הבוס התלהב כל כך מהזכות הזאת שהוא מעסיק רק מתנדבי הצלה שמוכנים לחלוק איתו את הזכות של המצווה. (Seconds, p. 183 90)

כל ישראל ערבים

הרבי דיבר פעמים רבות על כך שכל אחד מאיתנו הוא חלק מהשותפות הזאת. ישנם מצות שרק גברים יכולים לקיים, ישנם מצוות שנשים הם אלו שמקיימות אותם. זוג נשוי הם בעצם שותפים בכל מצוה שכל אחד מהם עושה. כשהאישה מדליקה נרות שבת וחג הבעל שותף במצווה הזאת, וכשהבעל מניח תפילין האישה שותפה במצווה הזאת (לקו"ש חלק ח' עמ' 212. תו"מ תשמ"ט ח"ב עמ' 187).

ובעצם זה נכון על כל עם ישראל. ישנם מצות שרק כהן יכול לקיים, וישנם מצות שרק מי שגר בארץ ישראל יכול לקיים כמו מצוות שמיטה, ולכן עם ישראל הוא גוף אחד, וכולם שותפים בכל המצות כולם.

השותפות הזאת באה לידי ביטוי בשבועות האחרונים בדרגה הכי נעלית שרק יכולנו לדמיין. השבוע סיפר לי אדם מהקהילה שהוא עובד עבור חברה של ריצוף וקרמיקה שממוקמת בניו יורק. הבוס שלו שהוא יהודי שומר מצוות בניו יורק סחר מלון של 200 חדרים בישראל, והוא משכן שם משפחות שפוגו מהדרום בגלל המלחמה. הוא סיפר שפעם בשבועיים הוא נוסע לשבת לישראל כדי לראות מה הוא יכול עוד לעשות כדי להקל על אותם משפחות. השותפות הזאת תביא את הניצחון המיוחל, ועם השותפות הזאת נביא את המשיח.